

QUOD LICET BOVI, CONVENIT IOVI: MULTIFUNKCIONALNOST BIBLIOGRAFSKE PODATKOVNE ZBIRKE

Zlata Dimec

Izvirni znanstveni članek
UDK 025.31:019.6:004(497.4)

Izvleček

V okviru sistema COBISS naj bi bibliografska podatkovna zbirka zagotavljala celo vrsto nalog: delovanje slovenskega vzajemnega kataloga COBIB in delovanje lokalnih katalogov s pripadajočimi nalogami katalogizacije, nabave, izposoje in medknjižnične izposoje, pa tudi izvedbo različnih bibliografij, od nacionalne bibliografije do bibliografij raziskovalcev za spremljanje projektnih prijav pri Ministrstvu za šolstvo, šport in znanost. Primerjava med funkcijami kataloga in bibliografije pokaže visoko stopnjo ujemanja. To je najboljše razvidno iz Iffline študije *Funkcionalne zahteve za bibliografske zapise*, v kateri so določeni štiri osnovne naloge, ki jih mora podatkovna zbirka izpolnjevati ne glede na to, kateri funkciji natančno je namenjena: najti, identificirati, izbrati in pridobiti. Če natančno določimo vse zelene funkcije, lahko načrtujemo tako vnos potrebnih podatkov kot pripravo ustreznih orodij za izvedbo vseh funkcij, obenem pa poskrbimo tudi za smotrno izrabo človeških virov.

Ključne besede: podatkovne zbirke, bibliografske zbirke, katalogizacijska pravila, FZBZ, vzajemni katalogi, Slovenija

Original scientific article
UDC 025.31:019.6:004(497.4)

Abstract

Within the COBISS system, the bibliographic database is supposed to provide a whole range of objectives: full operation of the Slovenian union catalogue COBIB, including all local catalogues, modules like cataloguing, acquisition, loan and interlibrary loan, and outputs as the national bibliography and bibliographies of researchers' for projects' applications required by the Ministry for Education, Sports and Science. The compar-

DIMEC, Zlata: Quod licet bovi, convenit Iovi: multifunctionality of a bibliographic database. Knjižnica, Ljubljana, 46(2002)3, 61-70

ison of the two functions, one of a catalogue, and second of a bibliography, shows a great amount of overlapping which can also be seen in the IFLA study *Functional requirements for bibliographic records*. Four basic user tasks are defined: find, identify, select and obtain, irrelevant of the particular function the database should provide. Once defining all the objectives, both data input and the development of necessary tools can be planned, together with a reasonable human resources management.

Key words: bibliographic databases, cataloguing rules, FRBR, union catalogues, Slovenia

1 Uvod

Avtomatizacija knjižnic je prinesla korenite spremembe v notranji organizaciji knjižnic. Nekdaj ločeni, utečeni postopki so se zlili na enem mestu, kar velja tudi za končne izdelke teh postopkov, npr. izdelavo inventarnih knjig, katalogov in bibliografij, evidenco naročil in izposoje. Vsaka knjižnica je ob avtomatizaciji postavljena pred premislek, ali je potrebna in smiselna reorganizacija postopkov, pa tudi, kako avtomatizacija lahko vpliva na končno podobo zelenih izdelkov.

V okviru sistema COBISS naj bi bibliografska podatkovna zbirka zagotavljala celo vrsto nalog: delovanje slovenskega vzajemnega kataloga COBIB in delovanje lokalnih katalogov s pripadajočimi nalogami nabave, izposoje in medknjižnične izposoje, pa tudi izvedbo različnih bibliografij, od nacionalne bibliografije do bibliografij raziskovalcev za spremljanje projektnih prijav pri bivšem Ministrstvu za znanost in tehnologijo, danes Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport. Na prvi pogled smiselna ideja o multifunkcionalnosti podatkovne zbirke doživlja probleme pri realizaciji, ker ne zadovoljuje v celoti ne uporabnikov sistema in še manj knjižničarje kot njegove ustvarjalce. Namen prispevka je ugotoviti, kje ležijo vzroki za tako stanje in kako ga preseči. Pri tem bo za izhodišče služila študija Ifle *Funkcionalne zahteve za bibliografske zapise* (FZBZ, 2000), katere namen je bil, kot bomo videli, analizirati vse možne naloge bibliografske podatkovne zbirke za kar najširše definirane uporabnike.

2 COBIB

Nastanek slovenskega vzajemnega kataloga sega v 2. polovico 80. let (IZUM, 2001). Takratni Računalniški center Univerze v Mariboru (RCUM), zdaj Institut informacijskih znanosti (IZUM), z že nekaj izkušnjami pri avtomatizaciji izposoje

v Univerzitetni knjižnici Maribor in vodenju bibliografij za potrebe habilitacijskega postopka Univerze v Mariboru, je zmagal na jugoslovanskem izboru za izvajalca zveznega knjižničnega informacijskega sistema in tudi Sistema znanstvenih in tehničnih informacij. Skupnost takratnih jugoslovanskih nacionalk je tako s še nekaj večjimi univerzitetnimi knjižnicami začela graditi vzajemni katalog. Po razpadu Jugoslavije se je vzajemni katalog razširil na območju Slovenije in danes vključuje prek 200 knjižnic. Bibliografska podatkovna zbirka COBIB je istočasno vir za pripravo slovenske nacionalne bibliografije (tako v tiskani obliki kot na CD-ROM-u, uporablja pa se tudi za potrebe sistema SICRIS (Slovenian Current Research Information System = Informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti Slovenije). Za izpise bibliografij raziskovalcev v različnih možnih formatih (ISBD; ISO; IEEE) knjižničarji vnašajo ne le podatke o knjigah, člankih, prispevkih itn., temveč tudi o t.i. izvedenih delih, ki fizično ne obstajajo: organizacija posvetovanj, izvedba predstave ali koncerta, prispevek na posvetovanju brez objave itn.

3 Funkcije kataloga, bibliografije in bibliografske podatkovne zbirke

Tako od kataloga kot od bibliografije pričakujemo izpolnjevanje določenih nalog. Katerih in kakšna je razlika med njimi?

3.1 Pariška načela

Leta 1961 so na konferenci o katalogizaciji v Parizu sprejeli t.i. imenovana pariška načela, med katerimi, so naštetje tudi naloge kataloga (Načela, 1961):

Katalog naj bo sredstvo, s katerim uspešno ugotovimo,

2.1 ali knjižnica ima knjigo¹, ki jo označuje:

- a) avtor in stvarni naslov ali
- b) samo stvarni naslov, če avtor na publikaciji ni naveden, ali
- a) ustrezno nadomestilo za naslov, če avtor in stvarni naslov nista primerna ali ne zadoščata za identifikacijo;

2.2 a) katera dela določenega avtorja in

- b) katere izdaje določenega dela ima knjižnica.

¹ ali drugo obliko knjižničnega gradiva, kot navaja v opombi.

Pariška načela so se osredotočila na abecedni imenski katalog kot osnovni katalog knjižnice in na opisno katalogizacijo in so postala temelj za nastanek številnih nacionalnih katalogizacijskih pravilnikov. Obe točki pariških načel poudarjata dve glavni funkciji, ki naj ju izpolnjuje katalog: iskalno (točka 2.1) in zbirno (točka 2.2).

3.2 Nacionalna bibliografija

Nacionalna bibliografija je po skupnih priporočilih IFLE in Unesca iz leta 1977, objavljenih v Smernicah za nacionalne bibliografske ustanove in nacionalne bibliografije (Guidelines for the national bibliographic agency and national bibliography, 1979; cv: Madsen, 2000) opisana takole: '... zbirka zglednih in izčrpnih zapisov za proizvode nacionalne založniške produkcije, natisnjena ali izdelana v drugačni fizični obliki (npr. na kataložnih listkih ali v računalniško čitljivi obliki) in s kar najmanjšo zamudo.'

Med nalogami nacionalne bibliografije pa M. Beaudiquez (2001) našteva naslednje:

- popisuje gradivo, pridobljeno po zakonu o obveznem izvodu (pri čemer si pridrži pravico do izbora gradiva);
- služi kot pričevanje o založniški dejavnosti določenega naroda
- obvešča o novostih na trgu;
- zapisi so na voljo drugim knjižnicam kot informacija za nabavo in/ali za prevzemanje v njihove lokalne kataloge;
- nacionalna bibliografija je izdelek, s katerim država v tujini promovira svojo založniško dejavnost.

Funkciji kataloga in bibliografije se združita v podatkovni zbirki, ki vsebuje zapise za ustrezno gradivo. Kot osnovno razliko med katalogom in bibliografijo navadno navajamo dejstvo, da katalog popisuje gradivo, ki je del določene knjižnice in je v njej dostopno. Bibliografija pa tega podatka praviloma ne daje. Poleg tega bibliografija praviloma opisuje t.i. idealni izvod, medtem ko je knjižnični izvod lahko poškodovan, nepopoln ali se kako drugače razlikuje od ostalih izvodov (vsebuje npr. avtorjev podpis, ekslibris prejšnjega lastnika itn.).

Ker funkcijo nacionalne bibliografske ustanove navadno opravlja nacionalna knjižnica, je sicer utemeljeno pričakovati, da bo v njej dostopna nacionalna založniška produkcija. To velja tudi za slovensko založniško produkcijo, saj naša nacionalna bibliografija temelji na obveznem izvodu, ki ga dobiva Narodna in univerzitetna knjižnica. Vendar to ni pravilo brez izjem: spomnimo se na nek-

danji Jugoslovanski bibliografski inštitut, ki je pripravljala in izdajala jugoslovansko bibliografijo, vendar gradiva samega ni hranila.

Ni naključje, da smo se osredotočili na funkcijo nacionalne bibliografije, čeprav je bibliografij seveda več vrst (npr. osebne, tematske itn.). Nacionalna bibliografija je namreč tudi primarni vir za izdelavo vseh drugih vrst bibliografij (Larsen, 1959; cv: Madsen, 2000). Ta njena funkcija je omejena le s kriteriji za vključitev gradiva v nacionalno bibliografijo (ki npr. ne vključuje nujno efemernega ali neknjižnega gradiva, pa tudi ne vseh člankov iz časopisja itn.). Praznino lahko ob smiselni koordinaciji zapolnijo domoznanske bibliografije, ki dajejo poudarek publikacijam lokalnega značaja.

Leta 1998, dvajset let po sprejetih načelih v zvezi z nacionalno bibliografijo, je bila organizirana Mednarodna konferenca o nacionalnih bibliografskih servisih (International Conference on National Bibliographic Services) v Københavnu, ki naj bi obstoječa načela pregledala v luči tehnološkega razvoja in po potrebi oblikovala nova priporočila.

Ena od novosti je ugotovitev, da se je bistveno razširil izbor glede oblike nacionalne bibliografije. Poleg tiskane izdaje je vedno več nacionalnih bibliografij dostopnih na CD-ROM-u, ugotavlja M. Beaudiquez (1999) in omenja tudi, da razlikovanje med računalniškim katalogom knjižnice in zapisi nacionalne bibliografije ni nujno vedno jasno. Temu lahko na podlagi izkušenj v slovenskem vzajemnem katalogu COBIB samo pritrdimo, čeprav morda ne iz istih razlogov. Zapisi slovenske nacionalne bibliografije so namreč del vzajemnega kataloga in predstavljajo del zbirke Narodne in univerzitetne knjižnice, ni pa jih možno pregledovati kot samostojen segment podatkovne zbirke. To je možno edino v različici na CD-ROM-u, ki pa vsebuje skromnejši obseg gradiva.

Nacionalna bibliografska ustanova je pri pripravi nacionalne bibliografije dolžna uporabljati vse priporočene standarde za katalogizacijo in klasifikacijo gradiva. Pri tem nova priporočila navajajo osnovni obseg zapisa, naveden v študiji *Funkcionalne zahteve za bibliografske zapise* (1998, v nadaljnjem besedilu FZBZ), ki bo opisana v naslednjem razdelku. Novost je, da je iz popolnoma praktičnih razlogov (visoki stroki obdelave, pomanjkanje ustreznega kadra itn.) postala sprejemljiva tudi distribuirana obdelava: nacionalna bibliografska ustanova koordinira izdelavo zapisov za nacionalno bibliografijo, ki nastajajo v okviru skupnega kataloga več knjižnic; pri tem nosi odgovornost za uporabo mednarodnih standardov in izvaja redakcijo (The final recommendations of the International Conference on National Bibliographic Services, 1999). Tak način priprave nacionalne bibliografije se je v zadnjih letih uveljavil npr. v Avstraliji, ko je njihova nacionalna knjižnica prenehala z zbiranjem serijskih publikacij lokalnega značaja in so to nalogo prevzele knjižnice zveznih držav, skupaj z izdelavo zapisov zanje. Podobno sodelovanje načrtujejo pri obdelavi filmskega gradiva in zvočnih

posnetkov ter pri elektronskih publikacijah (Haddad, 2000). Visoki standardi katalogizacije in klasifikacije de visu, ki so bili za nacionalno bibliografijo nek-daj zakon, so torej padli pod pritiskom varčevanja.

3.3 FZBZ

Iflina študija o funkcionalnih zahtevah za bibliografske zapise (*Functional requirements for bibliographic records, 1998 oz. Funkcionalne zahteve za bibliografske zapise, 2000*) je nastala po sklepu Seminarja o bibliografskih zapisih v Stockholmu leta 1990, kjer so zaradi poslabšanega finančnega stanja knjižnic izpostavili problem zmanjševanja sredstev za katalogizacijo in s tem povezanega krčenja obsega zapisov.

Istočasno so izpostavili tudi učinkovito zadovoljevanje potreb različnih uporabnikov teh zapisov glede na različne vrste gradiva in glede na različno rabo teh zapisov. Eden od sklepov tega seminarja je bil torej naročilo študije, ki naj bi opisala 'funkcije, ki jih omogoča bibliografski zapis glede na različnost medijev, uporabe in potreb uporabnikov. Študija naj razišče celotni obseg funkcij bibliografskega zapisa v najširšem smislu, tj. zapisa, ki obsega bibliografski opis, iskalne elemente (imena, naslove, predmetne oznake itd), ostale razvrstitvene elemente (klasifikacija itd.) in anotacije.' (FZBZ, str. 12). Študija naj bi tudi prinesla odgovor na vprašanje, kakšne podatke naj vsebuje bibliografski zapis in kako naj ustreza potrebam uporabnikov. Poleg tega naj bi določila osnovni obseg podatkov za nacionalne bibliografske zapise, tako da bi knjižnicam omogočili racionalizirano obdelavo, uporabnikom pa zagotovili bistvene podatke.

Študija je uporabnike definirala kar najširše – to niso le končni uporabniki, ampak tudi osebje knjižnice, poleg tega pa še založniki, distributerji, knjigotržci in ponudniki informacijskih storitev. Poleg tega študija upošteva razlike pri uporabi bibliografskih zapisov: za katalogizacijo, inventarizacijo, izposojno, poizvedovanje itn., vključuje pa vse vrste gradiva glede na vsebino in obliko.

Študija je torej kot osnovno zahtevo postavila ravno multifunkcionalnost podatkovne zbirke, ki naj omogoči racionalizacijo dela in prihranek pri stroških.

V študiji je bila uporabljena metodologija, ki je bila razvita za konceptualne modele relacijskih podatkovnih zbirk (FZBZ, str. 18). Pri tem se določi t.i. entitete, ki so zanimive za določene uporabnike, definirajo se odnosi med njimi, sledi pa identifikacija njihovih značilnosti oz. atributov. Vsakemu atributu in odnosu se določi pomembnost glede na entiteto, ki uporabnika zanima, in glede na osnovne postopke uporabnikov. Ti postopki so po tej študiji naslednji (FZBZ, str. 17):

1. najdenje: uporaba podatkov, da bi našli gradivo, ki ustreza uporabnikovim iskalnim zahtevam (npr. iskanje dokumentov določenega avtorja ali na določeno temo);
2. identifikacija: uporaba podatkov, da bi identificirali entiteto (npr. preverjanje, ali podatki v zapisu ustrezajo iskanemu dokumentu);
3. izbira: uporaba podatkov, da bi izbrali entiteto, ki ustreza uporabnikovim potrebam (npr. izberemo izdajo dela v jeziku, ki ga uporabnik obvlada);
4. pridobitev: uporaba podatkov, da bi pridobili dostop do entitete (npr. naročiti knjigo za izposojlo).

Študija je bila vsaj v nekaterih krogih precej odmevna in je vzpodbudila številna razmišljanja o novem modelu, ki ga ponuja. K zgoraj naštetim postopkom so tako predlagali še vsaj dva dodatna, ki ju povzema P. Le Bśuf (2001): upravljanje z zapisi, potrebno za izvedbo štirih osnovnih postopkov, in usmerjanje po podatkovni zbirki (kar je sicer omenjeno v poglavju o bibliografskih odnosih in se izvaja prek povezovanja zapisov).

Če pregledamo vsaj osnovne štiri naloge, ki jih mora podatkovna zbirka izpolnjevati, in jih primerjamo s pariškimi načeli, lahko ugotovimo, da so zahteve v FZBZ določene na sicer precej bolj splošni ravni, vendar ravno to omogoča multifunkcionalnost podatkovne zbirke. Poizvedovanje z ustreznim orodjem (vmesnikom) vodi k najdenju podatkov, ti pa morajo zadoščati za identifikacijo entitete. Vmesnik mora omogočiti še izbor ustrezne entitete in ponuditi informacijo, kako priti do nje.

Izpolnjevanje nalog je torej odvisno tako od vsebine zapisov samih kot od ustreznosti orodij, ki omogočajo poizvedovanje po podatkovni zbirki. Osnovni obseg zapisov je določen v poglavju 7.3, medtem ko za specifikacijo vmesnika ni podrobnejših navodil, razen seveda naštetih, za potrebe take specifikacije dokaj ohlapnih štirih postopkov. Iz teh namreč lahko povzamemo le, da mora biti omogočeno iskanje po določenih elementih bibliografskega zapisa (npr. avtor, naslov, jezik itn.), v primeru četrtega postopka pa še, da mora zapis vsebovati podatek, kako do entitete priti (torej npr. signatura v katalogu, naslov založnika in cena za potrebe nabave itn.) – naloga, ki je značilna za katalog in ni nujna za bibliografijo.

4 Funkciji kataloga in bibliografije v podatkovni zbirki

Podatkovna zbirka bibliografskih zapisov torej po predvidevanjih študije FZBZ načelno omogoča realizacijo tako kataloga kot nacionalne bibliografije. V čem je torej natanko problem slovenskega COBIB-a? Nekaj možnih razlogov:

- Podatkovna zbirka je od vsega začetka služila pripravi tiskane bibliografije, ne pa bibliografije v obliki podatkovne zbirke. Slovenska tiskana bibliografija namreč izhaja štirikrat letno in zapise je torej treba zbirati po četrletjih. To se še vedno izvaja na izjemno nezanesljiv način: z vnosom določene šifre. To samo po sebi še ne bi bil tolikšen problem, vendar ima dostop do tega podatka vsak inventarizator oz. katalogizator in prihaja do (seveda nenamerne) brisanja tega podatka, ali ravno obratno, do vnosa šifre v zapise, ki ne spadajo v nacionalno bibliografijo.
- Zapisi nacionalne bibliografije niso zaščiteni pred nezaželenimi spremembami. V lokalni podatkovni zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice sicer v zapise po določenem obdobju lahko posegajo samo bibliografi (izjema so lokacijski podatki, med katere spada tudi zgoraj omenjena šifra), zato pa lahko zapis v vzajemnem katalogu popravi kdorkoli. Največ popravkov in dopolnil nastane zaradi posebnih potreb za bibliografije raziskovalcev. Tako se isti zapis v lokalni in v vzajemni podatkovni zbirki lahko bistveno razlikuje, kar kvira homogenost nacionalnih zapisov.
- Problematični so zapisi za publikacije v več zvezkih/kosih. V nacionalno bibliografijo za določeno časovno obdobje lahko sodi samo en zvezek od treh, ki jih vsebuje zapis. Nacionalna bibliografija je tu popustila in vključuje zapis za celoto.
- Pri zapisih za serijske publikacije se zapis spreminja glede na spremembe podatkov na enoti. Nacionalna bibliografija pa mora spet zabeležiti stanje v določenem časovnem obdobju in ti podatki so zaradi sprotnih popravkov izgubljeni.

So ti problemi nepremostljivi? Nikakor ne. Če dobro premislimo, lahko ugotovimo, da jih je možno rešiti z nekaj načelnimi odločitvami in s pripravo ustreznih orodij. Tako je treba pretehtati, ali je natisnjena bibliografija res najboljša rešitev, saj je to draga investicija, pa tudi časovni zamik ni zanemarljiv. Enako pomankljivost ima izdaja na CD-ROM-u. Namesto tega (ali pa seveda ob tem) bi lahko ponudili zapise nacionalne bibliografije kot posebno podatkovno zbirko na spletu. Zato bi bilo potrebno:

- Izdelati orodje za segmentiranje ustreznih zapisov iz COBIB-a, ki izpolnjujejo pogoje za nacionalno bibliografijo (npr. zapis vsebuje številko nacionalne bibliografije). Zapisi morajo biti vzeti iz lokalne podatkovne zbirke NUK, ker

edino tako lahko jamčimo za konsistentnost zapisov. Treba je doseči, da bo različica nacionalnega zapisa v vzajemni podatkovni zbirki enaka tisti v lokalni zbirki. Dodatni podatki v zapisu, namenjeni izpisom za bibliografije raziskovalcev (npr. tipologija dokumenta), naj se vnašajo v za to namenjenem modulu.

- Določiti je treba časovni interval dopolnjevanja podatkovne zbirke oz. omogočiti sprotno segmentiranje iz COBIB. Zaželena je možnost arhivskega shranjevanja končne različice, ki bi bila izhodišče za tiskano bibliografijo in/ali bibliografijo na CD-ROM-u.
- Omogočiti je treba segmentiranje zapisov za določeno časovno obdobje v tekočem letu, da je možno pregledovanje novosti.
- Zapisi za publikacije v več zvezkih/kosih v podatkovni zbirki ne bi bili več problematični, saj bi bila bibliografija kumulativna.
- Doslej so bili v letno bibliografijo serijskih publikacij vključeni zapisi za vse serijske publikacije, ki so izhajale v določenem letu. Premisliti je treba, ali ne bi v skladu Smernicami iz leta 1977 v tiskano bibliografijo vključevali le novih naslovov in večjih sprememb v naslovu, ki zahtevajo nov zapis. To bi pomenilo pripravo tiskane bibliografije (če pri njej vztrajamo), za katero bi lahko v podatkovni zbirki izdelali tudi arhivsko kopijo. V bibliografski podatkovni zbirki pa sicer lahko služi isti zapis, ki ga izdelamo in dopolnjujemo za potrebe kataloga.

5 Kako ustreči nuncu in juncu, pa še mravljice so zadovoljne

Kot vidimo, je multifunkcionalnost podatkovne zbirke izvedljiva, če se tega lotimo premišljeno in načrtno. Seveda je potrebno pri tem:

- natančno določiti vse funkcije, ki naj jih podatkovna zbirka nudi;
- ugotoviti, ali si funkcije v katerikoli točki nasprotujejo;
- izdelati potrebna orodja za izvedbo vseh funkcij, tako za vnos potrebnih podatkov kot za poizvedovanje po zbirki, izpise, kontrole itn.;
- čimbolj zmanjšati nepotrebno ročno popraviljanje zapisov, ki je za katalogizatorje enako zamudno kot duhamorno in zato zlahka vir novih napak.

Tako smo npr. že omenili, da se v COBIB vnašajo tudi podatki o t.i. izvedenih delih, pri katerih ne obstaja fizična oblika. Ti zapisi so v OPAC-u res ločeni in zato manj moteči, ni pa enako tudi v modulu za katalogizacijo. Tudi tu bi lahko vnosu za izvedena dela namenili poseben modul v okviru katalogizacije, predvsem pa je treba temu 'gradivu' prilagoditi format COMARC, saj je publikacijam

prilagojena terminologija popolnoma neustrezna. V zapisu za izvedbo organizacije določenega posvetovanja je nekoliko nenavadno videti podatek, da je to izvedeno delo **izšlo** na Bledu leta 2000... Zadostuje pa za zmedo in slabo voljo.

Če zaključimo: ni vprašanje, ali je multifunkcionalnost podatkovne zbirke izvedljiva ali ne. Uspeh projekta je odvisen od dobro definiranih ciljev, strateškega načrtovanja in dobrega sodelovanja med partnerji. Kaj od tega nam manjka?

Literatura

1. Beaudiquez, M. (1999): National bibliographic services at the dawn of the 21st century. Pridobljeno 31.7.2001 s svetovnega spleta: <http://www.ifla.org/VI/3/icnbs/beam-e.htm>
2. Beaudiquez, M. (2001): Uses and usefulness of national bibliographies: which perspectives? Pridobljeno 7.8..2001 s svetovnega spleta: <http://www.ifla.org/IV/ifla67/papers/114-199e.pdf>
3. *The final recommendations of the International Conference on National Bibliographic Services* (1999). Pridobljeno 31.7.2001 s svetovnega spleta: <http://www.ifla.org/VI/3/icnbs/fina.htm>
4. *Functional requirements for bibliographic records: final report* (1998). München: Saur [Slovenski prevod: Funkcionalne zahteve za bibliografske zapise (2000). Ljubljana: FF]
5. Haddad, Peter (2000). National bibliography in Australia: moving into the next millenium. *International cataloguing and bibliographic control*, 29 (2), 31-33.
6. IZUM (2001). *O IZUMu*. Maribor: IZUM. Pridobljeno 14.8.2001 s svetovnega spleta: http://home.izum.si/izum/oizumu/o_izumu.htm
7. Le Bśuf, P. (2001): The impact of the FRBR model on the future revisions of the ISBDs: a challenge for the IFLA Section on Cataloguing. Pridobljeno 7.8.2001 s svetovnega spleta: <http://www.ifla.org/IV/ifla67/papers/095-152ae.pdf>
8. Madsen, M (2000). The national bibliography in the future: the new recommendations. *Alexandria*, 12 (1), 45-50.
9. *Načela, sprejeta na mednarodni konferenci o katalogizacijskih načelih v Parizu oktobra 1961* (1961). *Knjižnica*, 5 (1-4), 110-117.